

Grisskötares förhållningssätt och attityder till grisar

Caroline Chalto

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Etologi och djurskydd (kandidat)
Uppsala 2024

Grisskötares förhållningssätt och attityder till grisar

Stockpeople's approaches and attitudes towards pigs

Caroline Chalto

Handledare: Maria Andersson, SLU, institution för tillämpad
husdjursvetenskap och välfärd

Examinator: Lisa Lundin, SLU, institution för tillämpad husdjursvetenskap och
välfärd

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i biologi, G2E

Kurskod: EX0867

Program/utbildning: Etologi och djurskydd (kandidat)

Kursansvarig inst.: Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2024

Upphovsrätt: Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.

Nyckelord: Människa-djur relationer, grisproduktion, djurvälfärd,
grisskötare, arbetsmiljö

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakultet för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institution för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

Abstract

Human-animal relationships are a common feature of modern animal production and can be expressed in many different ways. These relationships are developed through daily interactions between the two parties and are shown through their respective behaviors. For example acoustic interactions are common for stockpeople to use when it comes to the daily handling and interaction with pigs. Other interactions that occur on a daily basis are visual, chemical and physical interactions. However, how these interactions take place depends a lot on the stockperson's attitude towards the animals. This is because their attitude towards animals form the basis of their behavior towards them. Because of this, it is of great importance to understand what motivates stockpeople to choose a certain behavior when they are interacting with pigs. There are many occasions in pig production where humans and animals interact and each interaction can have a strong impact on the pigs. If these interactions are poor, there is for instance an increased risk that animals will develop a fear of humans, and there is also a risk of reduced welfare, productivity and health. How stockpeople choose to interact with and handle the animals is thus crucial for the pigs to not perceive the handling as aversive. Apart from this, human-animal relationships are also of great importance for the stockpeople. This is because the human-animal relationship affects pigs' behavior and thus how easy they are to handle. For example, pigs' fear of humans is often associated with the fact that handling the animals becomes more difficult, as they will want to avoid human contact. Because of this, knowledge of human-animal relationships are important for understanding and influencing these relationships, but it is also important from the point of view of improving the understanding of the relationship between stockpeople's attitudes, behaviors and other factors, including the influence of the work environment. The aim of this study was therefore to investigate stockpeople's attitudes towards pigs, describe how pigs can be affected by this and investigate the stockpeople's working conditions. The data for this study was collected through a questionnaire, which was shared online, through an email send list and published in a newsletter on Gård- och djurhälsan. Even though there was a smaller sample size collected in this study, the results still indicated that stockpeople's attitudes towards pigs are positive. Furthermore, the results also showed that the stockpeople believe that their handling methods affect the pigs' welfare and that the working environment plays an important role in achieving human-animal relationships in today's pig production. To be able to achieve positive human-animal relationships improvements should therefore be made to stockpeople's work environment.

Keywords: Human-animal relationship, pig production, animal welfare, stockpeople, work environment

Innehållsförteckning

1. Introduktion	7
1.1 Inledning.....	7
1.2 Grisars påverkan av mänsklig hantering	8
1.3 Grisskötares påverkan av människa-djur relationer	9
1.4 Arbetsmiljöns påverkan på grisskötares förhållningssätt och attityder gentemot grisar	9
2. Syfte och frågeställningar	11
3. Material och metod	12
3.1 Enkätens utformning och distribution.....	12
3.2 Bearbetning av data	13
4. Resultat	14
4.1 Insamlade enkätsvar	14
4.2 Grisskötares förhållningssätt och attityder till grisar	15
4.3 Grisskötares uppfattning av hur deras hantering påverkar djuren.....	15
4.4 Grisskötares syn på möjligheten att uppnå goda människa-djur relationer utifrån rådande arbetsförhållanden	16
5. Diskussion	19
5.1 Inkomna enkätsvar.....	19
5.2 Förhållningssätt och attityder	20
5.3 Påverkan av hantering	21
5.4 Arbetsförhållandets påverkan på människa-djur relationer	21
5.5 Etiska aspekter.....	22
5.6 Litteraturens för- och nackdelar	23
5.7 Styrkor och svagheter med den valda metoden	25
5.8 Studiens användbarhet och framtida forskning	26
5.9 Studien i förhållande till hållbarhet samt samhällsaspekter.....	28
6. Slutsats	31
Populärvetenskaplig sammanfattning	32
Tack	34
Referenser.....	35

1. Introduktion

1.1 Inledning

Människa-djur relationer och interaktioner handlar om graden av närhet eller avstånd som finns mellan djur och människa på ett emotionellt plan (Kling-Eveillard *et al.*, 2020). Dessa relationer utvecklas genom dagliga interaktioner mellan de båda parterna och visas genom deras respektive beteenden (Kling-Eveillard *et al.*, 2020). Människa-djur interaktioner är ett vanligt förekommande inslag inom den moderna djurproduktionen och kan uttryckas på många olika vis (Hemsworth, 2003). För att dela in uttrycken kan man säga att interaktionerna kan utföras på olika sensoriska sätt, såsom visuellt, kemiskt, akustiskt eller taktilt (Tallet & Brajon, 2024). Vid människa-djur interaktioner använder grisar sig av samma sensoriska förmågor som de gör vid intraspecifika interaktioner för att särskilja på om individen är känd eller främmande (Tallet & Brajon, 2024). För att förtydliga förlitar sig grisar, när de interagerar med varandra, på luktsinnet (Kristensen *et al.*, 2001), hörselsinnet (McLeman *et al.*, 2005) samt använder visuella signaler för att särskilja mellan kända och främmande artfränder (McLeman *et al.*, 2008). Vid interaktioner med en människa förlitar sig grisar på så vis på samma sensoriska förmågor för att försöka urskilja på om människan är främmande eller inte (Tanida & Nagano, 1998).

När det kommer till den dagliga hanteringen och interaktionen som sker med grisar är den mänskliga rösten den huvudsakliga akustiska signalen som används av grisskötare (Tallet & Brajon, 2024). Rösten kan användas av olika anledningar och avsikten för dess användning behöver inte nödvändigtvis vara för att interagera med grisar (Tallet & Brajon, 2024). Det är dock vanligt att grisskötare använder sig av auditiva signaler vid förflyttningar av grisar, såsom vid drivning till gristransporten, genom att vissla eller ropa alternativt att de skapar ljud genom att klappa händerna för att få grisarna att röra sig snabbare (Hemsworth, 2003).

En annan typ av interaktion som förekommer dagligen inom djurproduktionen är visuella interaktioner och dessa handlar främst om hur grisen uppfattar människans kroppsspråk (Tallet & Brajon, 2024). Dessa interaktioner förekommer oftast när

grisskötarna utför arbetsuppgifter som syftar till att vara nära djuren, såsom vid hälsoundersökning (Tallet & Brajon, 2024). Enligt en studie av Hemsworth *et al.* (1986) är grisar känsliga för den visuella aspekten av människor, som exempelvis deras kroppshållning, och kan ha lättare att närma sig en person som står hukad gentemot en med upprest hållning. Samma studie visar även på att grisar kan ha lättare att gå fram till en person som står still gentemot en som närmar sig.

Fortsättningsvis finns det en stor möjlighet under de dagliga arbetsuppgifterna för grisskötare att ha fysisk kontakt med djuren (Tallet & Brajon, 2024). Exempelvis är det möjligt för grisskötarna att interagera med djuren genom att klia eller klappa grisarna när de går in i boxen för att skrapa hos dem alternativt medicinera djuren (Tallet & Brajon, 2024). Enligt en studie av Tallet *et al.* (2014) resulterar upprepade mjuka taktila interaktioner, som att klia och klappa grisarna, i positiva människa-djur relationer. Vilket tyder på att positiv fysisk kontakt med grisar kan resultera i positiva människa-djur relationer (Tallet & Brajon, 2024).

1.2 Grisars påverkan av mänsklig hantering

Det förekommer många tillfällen inom grisproduktionen där människor och djur interagerar och varje interaktion kan ha en stark påverkan på grisarna (Tallet & Brajon, 2024). Konsekvenserna för djuren av dessa interaktioner kan vara omedelbara, såsom rädsla, eller vara långvariga och resultera i försämrad välfärd, produktivitet samt hälsa (Tallet & Brajon, 2024). En god djurvälfärd är en förutsättning för att grisar ska ha en god produktivitet (Kauppinen *et al.*, 2012). Forskning har visat på att en försämrad välfärd inte bara påverkar slaktgrisars viktökning (Beattie *et al.*, 2000) utan även att grisars reproduktiva processer påverkas, genom exempelvis ökad smågrisdödlighet och att grisningen tar längre tid för suggorna (Janczak *et al.*, 2003). Utifrån detta är det möjligt att se dålig produktivitet som en indikator på dålig djurvälfärd hos grisar, däremot innebär inte det här att en god produktivitet räcker för att indikera en god djurvälfärd (Kauppinen *et al.*, 2012).

Hur grisskötare väljer att interagera med och hantera djuren är därför avgörande för att grisarna inte ska uppfatta hanteringen som aversiv (Tallet & Brajon, 2024). Under grisars första tid i livet består dock mycket av den mänskliga kontakten av handlingar som orsakar stress, som exempelvis avvänjning, och smärta, såsom kastrering samt injektioner (Tallet & Brajon, 2024). Under grisars senare skeden i livet är människor i många avseenden fortsatt associerade med stressande händelser, däribland omgrupperingar, drivning och veterinära ingrepp (Tallet & Brajon, 2024). Negativa interaktioner som dessa, oavsett ålder på grisen, har alltid en risk att bidra till en ökad rädsla (Hemsworth, 2003). Forskning har visat att det

finns en tydlig koppling mellan antalet negativa taktila interaktioner och nivå av rädsla för människor hos grisar (Hemsworth & Coleman, 2011). Denna rädsla kan i sin tur resultera i att det tar längre tid för djuren att närma sig människor, en ökad stress samt en reducerad tid som spenderas i deras närhet, vilket sedan kan komplicera hanteringen av grisarna (Hemsworth & Coleman, 2011). Utöver det här finns det även forskning på att associationen mellan aversiv hantering och människor kan medföra en ökad stress för slaktgrisar när de kommer till slakteriet (D'Souza *et al.*, 1998).

1.3 Grisskötares påverkan av människa-djur relationer och interaktioner

Kvaliteten på människa-djur relationen är av stor relevans för grisskötare, då det påverkar grisars beteende och på så vis hur pass lätta de blir att hantera (Hemsworth, 2007). Grisars rädsla för människor är ofta associerat med att hanteringen av djuren blir svårare, eftersom de kommer vilja undvika mänsklig kontakt och även rygga tillbaka (Hemsworth, 2019). Problematik som denna, där det blir svårigheter i det dagliga arbetet på grund av tidigare brister i hanteringen av djuren, kan påverka grisskötares motivation, engagemang och arbetstillfredsställelse på ett negativt sätt (Hemsworth, 2007). Det finns dessutom en risk för en ökad frustration i arbetet för grisskötare, gällande svårigheter vid hantering av grisar, vilket kan leda till en ökad aversiv hantering av djuren, som i sin tur kan resultera i en ökad rädsla för människor hos grisar (Hemsworth, 2019). Jämförelsevis visar forskning på att grisskötare som klassar människa-djur relationer som en central del i deras arbete är de som uppskattar sitt yrke mest samt visar på störst empati för grisar (Pol *et al.*, 2021). Således kan människa-djur relationer resultera i att grisskötare trivs på jobbet och på så vis väljer att stanna kvar inom yrket (Tallet & Brajon, 2024).

1.4 Arbetsmiljöns påverkan på grisskötares förhållningssätt och attityder gentemot grisar

Grisskötares attityder och förhållningssätt gentemot grisar ligger till grund för hur deras beteenden mot djuren blir (Kauppinen *et al.*, 2012). På grund av det här är det av stor betydelse att förstå vad som motiverar grisskötare att välja ett visst beteende när de interagerar med grisar (Coleman *et al.*, 1998). En stor del forskning har därför genomförts för att avgöra hur pass stor betydelse grisskötares beteenden och attityder har för grisars välfärd, produktivitet samt beteende (Gonyou *et al.*, 1986; Hemsworth *et al.*, 1987; Hemsworth *et al.*, 1994). Denna forskning har tydligt visat att människa-djur relationer har viktiga följder för grisar. Anledningen till det

förklaras som att grisskötares beteende mot djur står under hans/hennes kontroll, vilket i sin tur innebär att deras beteende är starkt påverkat av grisskötarens attityder gentemot grisar (Hemsworth *et al.*, 1994).

Attityder hos grisskötare kan utöver det här också ha andra viktiga följder, såsom att det kan påverka grisskötarens arbetsprestation (Coleman *et al.*, 1998). Exempelvis finns det en möjlighet att grisskötarens attityd gentemot grisar kan påverka diverse egenskaper, såsom motivation för att lära sig nya saker eller arbetsmoral, som i sin tur kan leda till försämrad arbetsprestation (Coleman *et al.*, 1998). En annan viktig aspekt gällande dessa attityder är att mer negativa attityder mot grisar kan innebära att grisskötares engagemang för tillsyn och åtgärd av välfärdsproblem hos grisar försämras (Coleman *et al.*, 1998). Utöver detta kan även grisskötares attityder mot grisar påverka andra medarbetares attityder gentemot djuren, vilket kan bli problematiskt (Coleman *et al.*, 1998). På grund av det här är det därför viktigt med kunskap om människa-djur relationer för att förstå och kunna påverka dessa relationer (Coleman *et al.*, 1998). Denna kunskap är också viktig utifrån att kunna förbättra förståelsen gällande sambandet mellan grisskötares attityder, beteende och andra faktorer, däribland hur arbetsmiljön påverkar (Coleman *et al.*, 1998).

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med arbetet är att undersöka grisskötares förhållningssätt och attityder till grisar, vetenskapligt redogöra för hur grisar kan påverkas av dessa samt undersöka grisskötarnas arbetsförhållanden. Att undersöka förbättringsmöjligheter utifrån båda perspektiven, gris och människa, är också med i målet med arbetet.

Frågeställningarna som ska besvaras är följande:

- Hur ser grisskötares förhållningssätt och attityder ut till grisar?
- Hur upplever grisskötare att deras attityder och förhållningssätt gentemot grisar påverkar djuren?
- Hur ser grisskötare på möjligheten att uppnå goda människa-djur relationer och interaktioner med grisar utifrån rådande arbetsförhållanden?

3. Material och metod

Studien utfördes som en enkätundersökning. Målgruppen för enkäten var personer som aktivt jobbade som grisskötare, men också personer som tidigare hade jobbat som grisskötare. Det fanns inget krav på en viss tids erfarenhet inom yrket för att man skulle få göra enkäten, utan alla som någon gång hade jobbat som grisskötare fick lov att svara på den. Enkäten för studien gjordes elektroniskt med hjälp av Netigate, vilket är en enkätgenerator. Enkäten var tillgänglig mellan 2024-04-05 - 2024-04-30. Personuppgifterna som samlades in i enkäten berörde ålder, hur länge som personen hade jobbat som grisskötare samt erfarenheter gällande produktionsform och tidigare utbildning.

3.1 Enkätens utformning och distribution

Enkäten inleddes med en text om samtycke till hantering av personuppgifter och kontaktuppgifter till student och ansvarig handledare. Här behövde respondenterna ta ställning till huruvida de ville fortsätta enkäten eller inte samt samtycka. Därefter kom första delen på enkäten som handlade om bakgrundsuppgifter om personen som svarade på enkäten, sedan den andra delen som handlade om arbetsmiljö och slutligen den sista delen som handlade om grisar och hantering. Totalt bestod enkäten av 25 st frågor. De slutliga frågorna som ställdes bestod till största del av påståenden med slutna svarsalternativ, där respondenten skulle välja i hur pass stor utsträckning personen i fråga instämde i påståendet. Dessa påståenden med slutna svarsalternativ utgjorde 16 st frågor, utöver detta ställdes 5 st frågor med fritextsvar och 4 st frågor med flervalsalternativ.

Enkäten distribuerades genom länk och QR-kod till Nyhetsbrev Gris på Gård- och djurhälsan, som går ut till alla som är prenumeranter på deras brev. Den skickades även ut till relevanta grupper på Facebook. Länken till enkäten skickades ut till grupperna "Etologi- och Djurskyddsstudenter, SLU (studenter)", "Djurjobb Sverige", "Grisforum - vi som har eller vill skaffa grisar", "Söker/Finnes/jobb som lantbrukare/djurskötare allt inom djur på gårdar" samt Facebooksidan "Sveriges Akademiska Etologer - djurens beteende i fokus". Utöver detta skickades enkäten även ut på mail via sändlistor till alla programstudenter på VH-fakulteten på Sveriges lantbruksuniversitet.

3.2 Bearbetning av data

De inkomna svaren från enkäten sammanställdes i Netigate och fördes sedan över till Microsoft Excel för bearbetning. I Excel undersöktes svaren och tendenser samt omarbetades till diagram som skulle redovisas i resultatet. I resultatet kommer dessa diagram att redogöras och antal respondenter för varje fråga kommer att presenteras. Det kommer även att presenteras resultat från fritextfrågor genom citat och dessa citat har omarbetats från hur de originellt var skrivna till korrekt svenska där det har setts som lämpligt. Utöver det här har också frågorna som redovisas i resultatet selekterats för att visa på ett resultat som är bäst lämpat efter studiens frågeställningar.

4. Resultat

4.1 Insamlade enkätsvar

Totalt var det 165 personer som svarade på enkäten, varav 80 personer valde att slutföra den. På grund av det här består resultatet i denna studie av data som samlades in från de 80 slutförda enkäterna (n=80). Dessutom observerades det ett internt bortfall av antal respondenter mellan de olika frågorna och därför kommer antalet respondenter att presenteras för varje fråga. Av respondenterna som svarade på enkäten utgjorde 5% grisskötare som var under 20 år gamla, 67% var mellan 21-40 år, 27% var mellan 41-60 år och 1% var över 61 år (n=79).

Majoriteten av grisskötarna som svarade på enkäten hade dessutom erfarenheter inom yrket som visade på att man max hade arbetat 5 år som grisskötare (34%). Resterande respondenter hade erfarenheter som visade på max 10 års erfarenhet inom yrket (7%), över 10 års erfarenhet (15%), att man i dagsläget jobbade som grisskötare och hade max 5 års erfarenhet (27%), att man i dagsläget jobbade som grisskötare och hade max 10 års erfarenhet (4%) samt att man i dagsläget jobbade som grisskötare och hade över 10 års erfarenhet (13%) (n=71).

Utöver detta ombads grisskötarna beskriva med egna ord varför som de hade valt att sluta arbeta inom yrket (n=36). Resultatet från denna fråga visas genom 3 st citat från tre olika respondenter.

Citat 1. "Tillfälligt jobb."

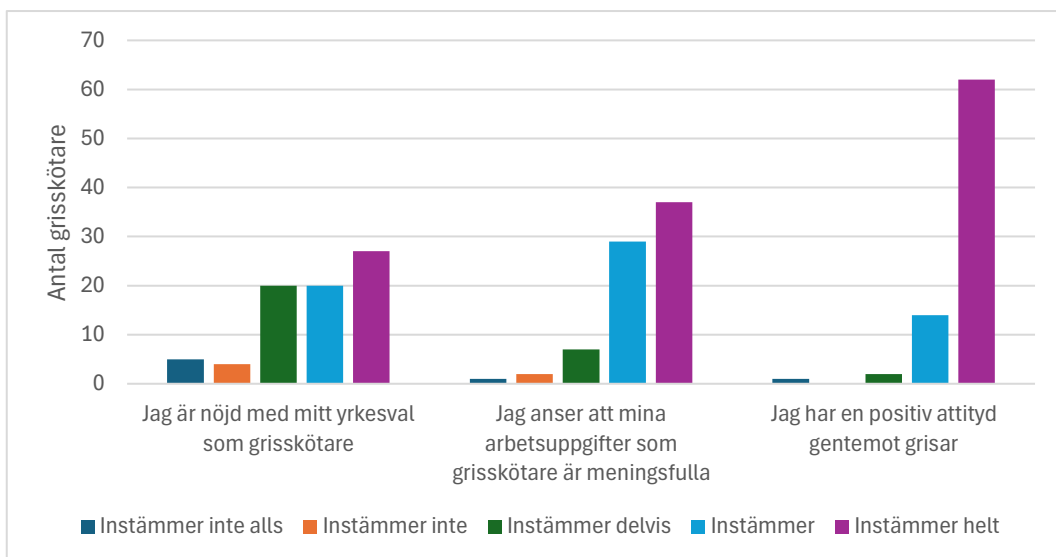
Citat 2. "Psykisk ohälsa (utmattningssyndrom)."

Citat 3. "Fysiska besvär."

På frågan där respondenterna skulle ange vad för slags produktionsform de arbetade inom var det också möjligt för dem att fylla i flera alternativ. Detta resultat visade att majoriteten av grisskötarna arbetade inom konventionell grisproduktion (90%). Resterande grisskötare arbetade inom ekologisk produktion (6%), 7% inom KRAV och 6% inom annan produktionsform eller grishållning (n=69).

4.2 Grisskötares förhållningssätt och attityder till grisar

Resultatet från frågorna i enkäten som syftade till att undersöka hur grisskötares attityder gentemot grisar såg ut sammanställdes i ett gemensamt diagram (Fig. 1). Dessa frågor lades in i samma diagram för att ge en samlad bild över hur grisskötarna svarade. Utifrån diagrammet var det möjligt att urskilja att största andelen av grisskötarna valde alternativet “instämmer helt” i dessa påståenden. 36% instämde helt i frågan om de var nöjda med yrkesvalet, 49% instämde helt i frågan om arbetsuppgifterna var meningsfulla och 78% instämde helt i frågan om de ansåg att de hade en positiv attityd mot grisar. När det kom till det svarsalternativ som valdes av minst andel grisskötare visade resultatet att alternativet “instämmer inte” var det minst valda alternativet för frågan om de var nöjda med sitt yrkesval (5%) samt för frågan om de hade en positiv attityd mot grisar (0%). Jämförelsevis var det “instämmer inte alls” som var det minst valda alternativet för frågan om de såg sina arbetsuppgifter som meningsfulla (1%).

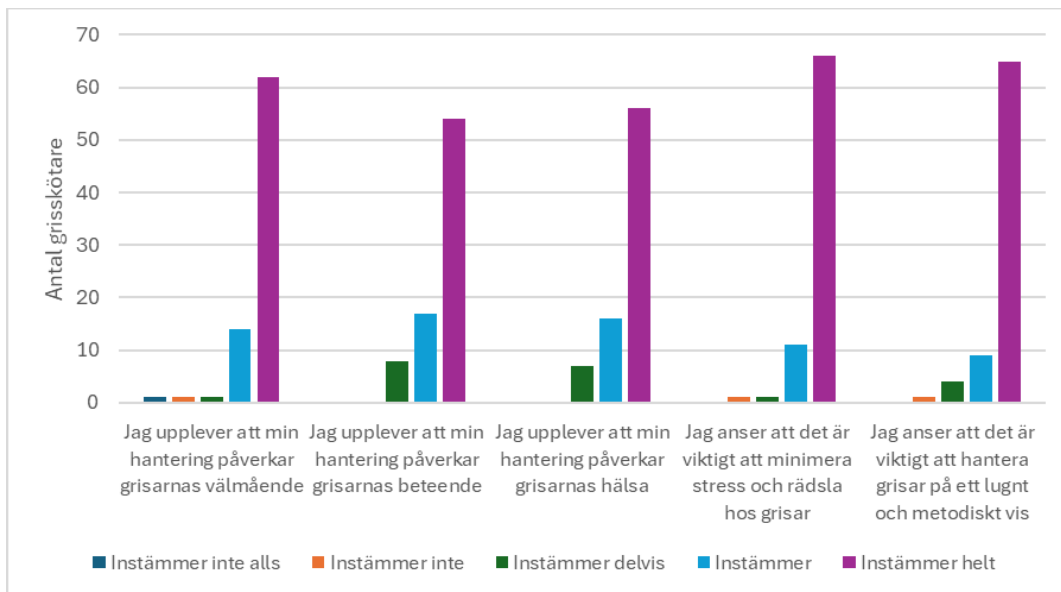

Figur 1. X-axeln visar på de olika frågorna som respondenterna ombads besvara i enkäten samt i vilken utsträckning som de instämde i påståendet. Antalet respondenter för dessa frågor var från vänster $n=76$, $n=76$, $n=79$.

4.3 Grisskötares uppfattning av hur deras hantering påverkar djuren

Svaren från frågorna i enkäten som syftade till att undersöka hur grisskötare uppfattade att deras hantering påverkade djuren sammanställdes i ett gemensamt diagram (Fig. 2). Resultatet från dessa frågor visade att majoriteten av grisskötarna instämde helt i dessa påståenden. I frågan som handlade om grisskötarna ansåg att

deras hantering påverkade grisarnas välmående instämde 78% helt, medan 68% instämde helt i frågan som handlade om grisskötarnas hantering påverkar grisarnas beteende och 71% i frågan som handlade om grisskötarnas hantering påverkar grisarnas hälsa. Resultatet visade även att 84% av respondenterna instämde helt i att de såg det som viktigt att minimera stress och rädsla hos grisarna och 82% instämde helt i att det är viktigt att hantera grisarna lugnt och metodiskt. Påståendet som genererade att störst andel grisskötare valde alternativet “instämmer helt” var därmed det som handlade om att minimera stress och rädsla hos grisar.

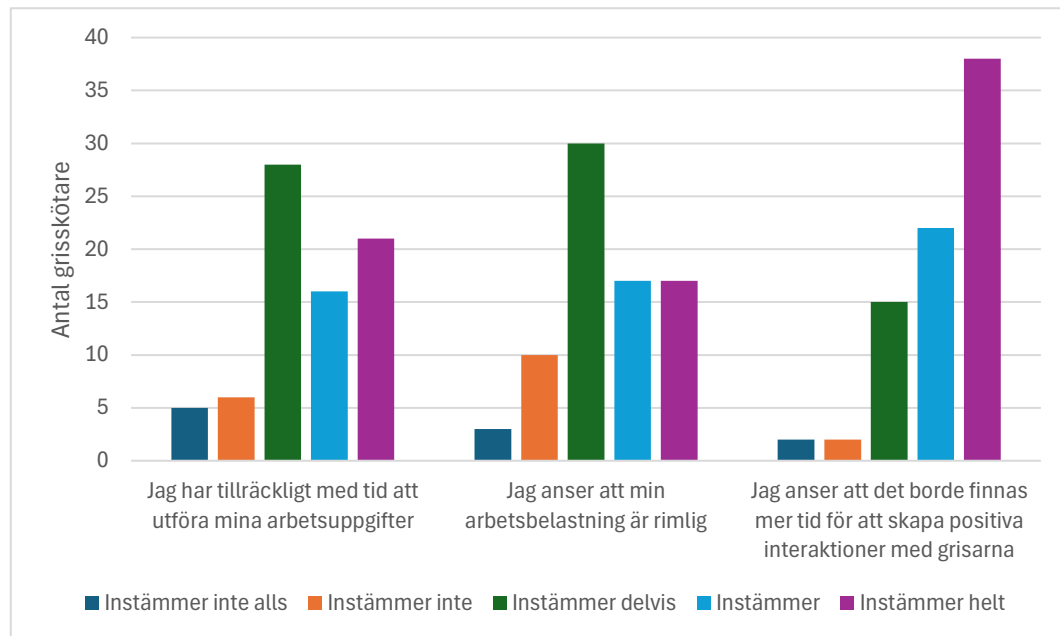

Figur 2. X-axeln visar på de olika frågorna som respondenterna ombads besvara i enkäten samt i vilken utsträckning som de instämde i påståendet (n=79).

4.4 Grisskötares syn på möjligheten att uppnå goda människa-djur relationer utifrån rådande arbetsförhållanden

Resultatet från enkätfrågorna som syftade till att undersöka grisskötares syn på möjligheten att uppnå goda människa-djur relationer utifrån rådande arbetsförhållanden sammanställdes i ett gemensamt diagram (Fig. 3). Diagrammet visade på att svarsalternativet som valdes av störst andel grisskötare var “instämmer delvis” för frågan som handlade om grisskötarna ansåg sig ha tillräckligt med tid för att utföra sina arbetsuppgifter (37%) och även för frågan som handlade om grisskötarna ansåg att deras arbetsbelastning var rimlig (39%). Jämförelsevis var det svarsalternativet “instämmer helt” som valdes av störst andel grisskötare på frågan som handlade om de ansåg att det borde finnas mer tid för att skapa positiva interaktioner med grisarna (48%). Utöver detta visade även resultatet att 28% av

grisskötarna instämde helt med att de hade tillräckligt med tid att utföra sina arbetsuppgifter, medan 21% enbart instämde till påståendet. Liknande resultat gick att utläsa av frågan gällande grisskötarnas arbetsbelastning där svarsalternativen “instämmer” och “instämmer helt” utgjorde 22% respektive.

Figur 3. X-axeln visar på de olika frågorna som respondenterna ombads besvara i enkäten samt i vilken utsträckning som de instämde i påståendet. Antalet respondenter för dessa frågor var från vänster n=76, n=77, n=79.

Vidare blev också grisskötarna ombedda att beskriva med egna ord om de kunde ge något exempel på positiva interaktioner som de hade haft med grisar (n=41). Denna frågas resultat redovisas genom 3 olika citat av de svar som gavs i frågan.

Citat 1. “Jag lekte mycket med grisarna när jag arbetade. La in mycket halm, tidningar och annat material för berikning. Jag la även mat i en hundanpassad aktivitetsboll som grisarna främst fick leka med i tillväxten.”

Citat 2. “Sitta still i boxen så de kommer fram och nosar.”

Citat 3. “Jag tycker att detta är en komplicerad fråga, då varken suggor eller slaktsvin lever särskilt länge. Det är också svårt att få ett band med så pass många djur även om man försöker. Dessutom är de extremt lika till utseendet, vilket också gör det svårare. Men jag tycker absolut att man borde få sitta inne hos djuren längre stunder för att lära känna djuren bättre och kunna arbeta med dem på ett bättre sätt.”

Utöver det här blev grisskötarna ombudda att beskriva med egna ord om de upplevde några utmaningar i sitt arbete i relation till arbetsmiljön (n=59). De utmaningar som majoriteten av grisskötarna såg redovisas nedan i form av citat.

Citat 1. *“Det är mycket damm och höga ljudvolymmer.”*

Citat 2. *“Ensamarbetet i djurstallarna.”*

Citat 3. *“Tunga lyft och stora djur.”*

I enkäten blev också grisskötarna tillfrågade att ge förslag på förbättringsmöjligheter i sin arbetsmiljö (n=50). Exempel på förbättringsmöjligheter som majoriteten av grisskötarna såg visas nedan i form av citat.

Citat 1. *“Mer personal hade behövts, då det sliter på kroppen med de dagliga rutinerna.”*

Citat 2. *“Bättre ventilation.”*

Citat 3. *“Mer tid för att utföra de dagliga rutinerna.”*

5. Diskussion

5.1 Inkomna enkätsvar

Studiens resultat visar att en stor andel av grisskötarna ser yrket som krävande. Resultatet från fritextfrågan som handlar om orsaker till varför man har slutat inom yrket visar på att yrket kan ses som både mentalt och fysiskt krävande. Detta resultat stämmer överens med forskning av Porcher (2011) som visade att yrket är mycket ansträngande och att det är vanligt att inte jobba med det särskilt länge. Man menar att yrket som grisskötare ses som ett mycket ansträngande arbete, då det involverar mycket fysiskt arbete. Det är dessutom ett yrke där det saknas utrymme för extra arbetskraft, vilket kan göra det komplicerat för personal om de är underbemannade (Porcher, 2011). Utöver det här är det också vanligt att grisskötare behöver arbeta i ett intensivt arbetstempo och att man behöver jobba övertid (Porcher, 2011). Samma studie visar också att underbemanningen skapar en situation där man avstår från att vara sjukskriven, på grund av att ens medarbetare skulle få mycket mer att göra. Därmed skulle resultatet från denna fråga kunna tyda på att det finns en problematik gällande arbetsmiljön för grisskötare.

Att det blev ett internt bortfall på många av frågorna i enkäten tros bero på att designmallen som ursprungligen valdes i Netigate inte var väl anpassad till alla digitala enheter. Efter att denna modell byttes ut så sågs inte lika många bortfall av respondenter. Eftersom det var 80 respondenter som svarade på hela enkäten, men inte alla frågor, påverkar därmed denna skillnad tolkningen av resultatet, vilket bör finnas med i åtanke.

Fortsättningsvis visar resultatet att majoriteten av respondenterna arbetar eller har arbetat inom konventionell grisproduktion. Detta resultat ses inte som överraskande då majoriteten av svensk grisproduktion utgörs av den konventionella produktionsformen. På frågan var det möjligt för respondenterna att fylla i flera alternativ, vilket gör att den totala andelen landar på 109%.

5.2 Förhållningssätt och attityder

Resultatet visar att majoriteten av grisskötarna i studien har en positiv attityd till grisar. Utöver detta visar även resultatet att majoriteten av grisskötarna i studien är nöjda med sitt yrkesval samt att de ser på sina arbetsuppgifter som meningsfulla. Eftersom grisskötares förhållningssätt och attityder spelar en stor roll i hur de agerar mot grisarna är det därför viktigt att se hur grisskötare förhåller sig till dessa påståenden (Hemsworth *et al.*, 1994). På grund av detta sågs frågorna gällande om grisskötarna var nöjda med deras yrkesval och om de såg sina arbetsuppgifter som meningsfulla som viktiga att ha med för att undersöka deras förhållningssätt och attityder till grisar, då det är aspekter som skulle kunna påverka.

Att arbeta som grisskötare ses i många fall som utmattande då det är mycket ansträngande för kroppen och är vanligt förekommande med arbetsskador i form av ryggproblem, hörselskador och andningssvårigheter på grund av arbetsmiljön (Porcher, 2011). En tung arbetsbelastning som denna, där det finns risk för arbetsskador ses som ett stressinducerande arbete (Ceballos *et al.*, 2018). Detta är problematiskt då stress påverkar människors beslut och kan leda till att grisskötare väljer att använda sig av sämre hanteringsmetoder i en förhoppning om att arbeta mer effektivt (Ceballos *et al.*, 2018). Inom sjukvården har man exempelvis sett att olika typer av utmattningstillstånd, såsom empatitrötthet, kan leda till sämre vårdkvalitet (Coetzee & Klopper, 2010). Denna typ av forskning kan utgöra en möjlig utgångspunkt för att förstå varför djurskötare beter sig som de gör mot lantbruksdjur och på så vis kunna förstå hur deras attityder påverkas (Ceballos *et al.*, 2018). Därför bör komplexa faktorer som avgör mänskligt beteende som exempelvis arbetstillfredsställelse (Boivin *et al.*, 2003) och arbetsbelastning undersökas vidare (Ceballos *et al.*, 2018). Denna studie är därför viktig, då den bland annat undersöker hur grisskötares förhållningssätt och attityder påverkas av deras arbetsmiljö.

Utifrån frågan om attityden gentemot grisar skulle resultatet kunna innebära att grisskötarna i denna studie har en inställning till grisar som skulle kunna ses som positiv, utifrån till exempel aspekter som djurvälstånd. Forskning har visat att grisskötare med positiv attityd mot grisar har större sannolikhet att utföra en lugnare hantering, vilket skulle kunna vara fallet i relation till detta resultat (Coleman *et al.*, 1998). Därmed finns det en lägre risk att grisarna hanteras på ett negativt sätt. Det är dock viktigt att ha med sig att djurvälstånd hos djuren påverkas av fler faktorer än interaktionerna med grisskötarna, vilket innebär att deras välfärd inte enbart kan bedömas utifrån denna fråga.

5.3 Påverkan av hantering

Resultatet visar tydligt att majoriteten av grisskötarna instämmer helt i att deras hantering påverkar grisarnas välmående, beteende och hälsa samt att det är viktigt att minimera stress och rädsla hos grisarna och hantera dem på ett lugnt vis. Därmed skulle resultatet kunna tyda på att grisskötarna gör medvetna val i sitt arbete och använder hanteringsmetoder som de anser gynnar grisarna mest. Resultatet skulle också kunna innebära att de inte använder aversiv hantering, då grisskötarnas svar på påståendena tyder på att de kan tolka grisarnas kroppsspråk och därmed agera utifrån vad som ses som mest korrekt utifrån deras djurvälstånd.

Att ha positiva interaktioner med grisar visar på flera positiva aspekter, såsom att det reducerar grisens rädsla för människor (Rushen *et al.*, 1999). När det kommer till hanteringsmetoder visar dessutom forskning på att en upprepad mjuk hantering av grisskötare leder till en reducerad rädsla för människor hos grisar samt ett ökat närmande till dem (Tanida *et al.*, 1994; Tallet *et al.*, 2014). Utifrån en studie av Tallet *et al.* (2014) närmade sig avvanda smågrisar sig snabbare och spenderade mer tid med grisskötare som gav dem mjuka taktila interaktioner än smågrisar som under studiens gång hade fått minimal fysisk kontakt. Annan forskning visar även på att en positiv hantering av grisar resulterar i att djuren blir mindre reaktiva samt mer lätthanterliga när grisskötare närmar sig (Brajon *et al.*, 2015).

Hur grisar hanteras är därav av stor betydelse för grisskötarna själva men framför allt för grisarna, då dessa interaktioner är starkt kopplade till djurens välfärd (Brajon *et al.*, 2015). Utifrån erfarenheterna som grisarna har av tidigare hantering av grisskötare kan människor associeras med antingen positiva eller negativa följder för grisarna (Tallet & Brajon, 2024). Enligt en studie av Brajon *et al.* (2015) kan grisar minnas hur de har blivit hanterade i upp till 5 veckor, vilket i sin tur styrker vikten av en god hantering och att det har en långsiktig påverkan på djuren.

5.4 Arbetsförhållandets påverkan på människa-djur relationer

Resultatet visar på att det skulle kunna finnas tidsbrist inom yrket. Majoriteten av respondenterna har svarat att de instämmer delvis till att de har tillräckligt med tid att utföra sina arbetsuppgifter på. Detta skulle kunna styrkas av att majoriteten av respondenterna instämmer delvis till att de ser sin arbetsbelastning som rimlig, vilket tyder på att de anser att den inte är helt rimlig. Utifrån resultatet går det också att se att majoriteten av grisskötarna instämmer helt i att de vill ha mer tid för att skapa positiva interaktioner med grisarna, vilket i sin tur också skulle kunna indikera att det finns en tidsbrist.

I dagsläget visar även forskning på att det finns en tidsbrist inom yrket, vilket därmed visar att det inte är helt enkelt att lyckas med goda människa-djur relationer på kommersiella griskårdar (Siegford, 2024). Antalet grisar som finns på dessa gårdar är alldeles för stort i jämförelse med hur många grisskötare som finns (Norton *et al.*, 2019). Detta försvårar möjligheten att se till varje grisindivid och på så vis också att lyckas med goda människa-djur relationer (Siegford, 2024). En annan faktor som därmed också skulle kunna försvåra dessa relationer är implementeringen av nya tekniker inom djurproduktionen (Pol *et al.*, 2021). Det här beror på att en del av momenten som vanligtvis utförs manuellt inom djurproduktionen har ersatts av nya tekniker, såsom mekaniska utfodringsautomater, vilket ytterligare reducerar möjligheten till positiv interaktion mellan grisskötare och gris (Rushen *et al.*, 1999). Det här kan i sin tur resultera i att majoriteten av interaktionerna som görs mellan grisskötare och gris blir mer aversiva då moment som medicinering, som innefattar en mer negativ hantering av grisen, fortfarande behöver utföras manuellt (Rushen *et al.*, 1999). Därav finns det en risk att grisars erfarenhet av människor kommer att bli alltmer negativ och att de kan utveckla en rädsla för människor, eftersom hanteringen och interaktionen som sker kommer att upplevas som mer aversiv (Rushen *et al.*, 1999). Människa-djur relationer är på så vis en viktig aspekt för en hållbar djurproduktion, av den orsaken att dess interaktioner kan ha en stark inverkan på grisarna men också grisskötarna (Tallet & Brajon, 2024).

För att uppnå goda människa-djur relationer så spelar grisskötarnas arbetsmiljö en betydande roll. I dagsläget har vi en djurproduktion som intensifieras och behöver nå upp till produktionsmål som passar för en ökad befolkning (Hötzel *et al.*, 2024). Utifrån detta skulle det därmed vara risk för att det blir en intressekonflikt mellan lantbrukaren som ansvarar för produktionen och grisskötarna. Det är tydligt utifrån enkätsvaren att grisskötare hade önskat mer tid att spendera med djuren och interagera med dem, men att det inte ses som görbart utifrån arbetets rådande tidsbrist. En förändring av arbetssituationen hade på så vis kunnat generera mer tid att ägna åt gemene gris, vilket i sin tur skulle gynna grisarnas välfärd men även grisskötarnas.

5.5 Etiska aspekter

Det finns etiska aspekter att belysa i denna studie och en tydlig sådan förklaras av en studie av Porcher (2011). Resultatet från studien visar att grisskötare ser yrket som mycket ansträngande och mentalt påfrestande. Enligt samma artikel uppstår det en konflikt mellan intensifieringen av djurproduktionen och lantbrukares ansvar att upprätthålla en god djurvälfärd för djuren. Samma studie menar att lantbrukarna förväntas att tänka i kilogram kött istället för antalet djur och att det inte går ihop

med att samtidigt ansvara för deras välfärd och se dem som kännande individer. Detta menar Porcher (2011) går att se som problematiskt och skulle kunna leda till ett etiskt dilemma, då det skulle kunna ge grisskötarna som frekvent arbetar med djuren en känsla av att aldrig kunna göra tillräckligt för dem. Det lidandet som då kan uppkomma till följd av det här kan antingen vara direkt eller indirekt (Porcher, 2011). Ett direkt lidande i detta fall syftar till att man behöver utföra ett lidande mot djuret, medan det indirekta syftar till att man ser någon annan utsätta ett djur för ett lidande (Porcher, 2011). Enligt Porcher (2011) kallas detta för att man genomgår ett etiskt lidande och det finns en sannolikhet att det är något som upplevs i dagens djurproduktion. Denna problematik går att reflektera över utifrån One Welfare konceptet, som handlar om att djurs välfärd går hand i hand med människors (Pinillos *et al.*, 2016). För att arbetssituationen ska bli etiskt hållbar är det av stort värde att se över grissköternas välbefinnande på arbetsplatsen då det i sin tur bör resultera i bättre välfärd för grisarna.

5.6 Litteraturens för- och nackdelar

Gällande litteraturen som har använts genom arbetet har flertalet av dessa utgjorts av äldre studier (Gonyou *et al.*, 1986; Hemsworth *et al.*, 1986; Hemsworth *et al.*, 1987; Randall & Fernandes, 1991; Hemsworth *et al.*, 1994). Detta har setts som en nackdel då informationen som de har innefattat inte är helt jämförbar med hur grisproduktionen ser ut idag. Däremot har dessa källor ändå valts att användas då de är ursprungskällorna för forskningen som redovisas genomgående i denna studie. Detta har setts som positivt då nyare källor som refererar till äldre källor vanligtvis tolkar texten som de läser, vilket kan innebära att informationen i de nyare källorna inte visar på korrekt information. På så vis finns det en större trovärdighet i att använda forskningen från ursprungskällorna.

En annan aspekt som kan ses som negativ utifrån valet av källor är att många utgörs av samma forskare (Hemsworth *et al.*, 1989; Hemsworth *et al.*, 1994; Hemsworth, 2003; Hemsworth, 2007). Nackdelar med det här är att det finns en möjlighet att data som forskaren genererar blir vinklad, vilket gör resultatet mindre trovärdigt. Däremot är människa-djur relationer inom grisproduktionen ett väldigt smalt ämne som saknar mycket forskning på hur grisskötare påverkas av relationerna, vilket har gjort Hemsworths forskning väldigt dyrbar i denna studie. Att använda många vetenskapliga artiklar av samma forskare kan även vara fördelaktigt. Till exempel är det möjligt att forskaren gör uppföljande studier, vilket skulle kunna ses som gynnsamt då personen i fråga med största sannolikhet har goda kunskaper från tidigare studier. Detta skulle i sin tur också kunna innebära att forskaren i framtida studier har möjlighet att fokusera sin forskning på mer specifika detaljer inom området.

Fortsättningsvis har det setts som mindre fördelaktigt att mycket forskning har använts från studien av Porcher (2011). Mycket av den forskning som använts från studien av Porcher (2011) har berört grisskötares arbetsmiljö och i detta arbete är det nästan enbart denna källa som använts för att beskriva det här området. Utifrån ett trovärdighetsperspektiv är inte det här optimalt. Fler vetenskapliga artiklar skulle behövts för att säkerställa en god vetenskaplig grund för det som belyses i detta arbete om grisskötares arbetsmiljö. Däremot så saknas det forskning på det här området och studien av Porcher (2011) är den enda som har funnits under detta arbetes gång som har beskrivit hur grisskötares arbetsmiljö ser ut. På grund av det här har denna studie därför setts som viktig att använda sig av i detta arbete.

Utöver detta har det setts som fördelaktigt att mycket av litteraturen som har använts till arbetet är inriktad på just djurskötare som arbetar med grisar (Coleman *et al.*, 1998; D'Souza *et al.*, 1998; Janczak *et al.*, 2003). Detta har setts som positivt då dessa studiers resultat är lättare att jämföra med denna studies, eftersom det handlar om samma yrkesgrupp. På så vis har det setts som mindre fördelaktigt att en del av informationen i denna studie har tagits från studien av Ceballos *et al.* (2018). Denna artikel visade till stor del på mycket information om arbetssituationen för djurskötare överlag, men var dessvärre mer inriktad på djurskötare som ansvarar för nötkreatur. Det här kan ses som en nackdel för vad resultatet i den här studien betyder, då mycket av den här artikelns forskning användes för att jämföra denna studies resultat om grisskötares arbetsbelastning. Anledningen till det här är att aspekter som arbetsuppgifter, arbetsmiljö och djurhantering mellan de olika djurproduktionerna kan skilja sig åt, vilket skulle kunna innebära att informationen från resultatet av Ceballos *et al.* (2018) visar mer på hur arbetsbelastningen ser ut inom produktionen för nötkreatur. Däremot förklarar Ceballos *et al.* (2018) i sin diskussion att interaktionerna som sker mellan djurskötare och djur inte skiljer sig avsevärt mellan grisproduktion och produktion av nötkreatur, då de båda innefattar produktionssystem där det krävs daglig kontakt mellan djur och människa. På så vis ökar trovärdigheten i den forskning som har använts i denna studie från Ceballos *et al.* (2018).

Vidare har flertalet studier som använts till arbetet gjort studier som är inriktade på grisskötares attityder, där de har visat på hur deras attityd och därmed hantering påverkar djuren (Hemsworth *et al.*, 1989; Hemsworth *et al.*, 1994; Pol *et al.*, 2021). Detta sågs som fördelaktigt för att kunna lyckas redogöra för grisarnas välfärd i denna studie, utifrån hur grisskötarna svarade på enkäten. Exempelvis visade resultatet i studien av Pol *et al.* (2021) på att grisskötare med positiva attityder gentemot grisar har en mer positiv hantering av djuren. Detta underlättade analyseringen av resultatet i denna studie, då studien av Pol *et al.* (2021) gjorde det möjligt att tolka hur grisskötarnas attityder skulle kunna påverka grisarnas välfärd.

En annan aspekt som också har setts som fördelaktigt i denna studie är att några referenser har valt att använda sig av enkäter för sin metod (Coleman *et al.*, 1998; Hemsworth *et al.*, 1989). Detta sågs som fördelaktigt då deras val av metod innebar en möjlighet att jämföra styrkan av deras resultat med denna studies. Exempelvis hade studien av Coleman *et al.* (1998) 87 st respondenter, vilket innebar att styrkan på den studiens resultat var likt styrkan på denna studies resultat, eftersom den hade 80 st respondenter.

5.7 Styrkor och svagheter med den valda metoden

Att använda sig av en enkät har i denna studie till stor del setts som positivt. Till exempel sågs det som en fördel att den gjordes elektroniskt, eftersom det resulterade i att den nådde ut till fler grisskötare på kortare tid. I jämförelse med att använda sig av fysiska enkäter eller intervjuer är på så vis metoden som användes i denna studie tidseffektiv. Det sågs också som fördelaktigt att enkäten gjordes elektroniskt för antalet respondenter, då det möjliggjorde att enkäten kunde publiceras i Nyhetsbrev Gris på Gård- och djurhälsan. Detta sågs som gynnsamt då det innebar att enkäten kunde nå ut till grisproducenter som sedan hade möjligheten att dela den till sina anställda grisskötare. En annan fördel med att enkäten gjordes elektroniskt var att den var lättare att svara på för respondenterna, då den gick att läsa in på diverse olika digitala enheter. Utöver det här ses också användandet av enkätgeneratören Netigate som fördelaktigt då den underlättade utformningen på enkäten samt var kostnadseffektiv. Fortsättningsvis sågs det även som positivt att Netigate användes för denna studie då den sammanställde all insamlad data under de olika frågorna. Detta resulterade i att det var effektivt att analysera resultatet då Netigate gav en översiktlig bild av hur datainsamlingen hade gått och hur spridningen i data såg ut. Trots det här fanns det ändå en negativ aspekt gällande användandet av Netigate i denna studie, då den registrerade alla som gick in på länken till enkäten som respondenter. Denna problematik påverkade resultatet och gjorde det svårtolkat. Dock gick det här att korrigera eftersom det var möjligt att filtrera all data som hade registrerats till enbart data från de slutförda enkäterna.

Fortsättningsvis finns det andra aspekter med metodvalet som kan ses som mindre fördelaktiga. Exempelvis kan tekniska problem förekomma under tiden som enkäten är aktiverad. Detta var något som hände under denna studie och innebar i detta fall att flertalet respondenter inte kunde fylla i alla frågor på enkäten, vilket i sin tur påverkade resultatet. Tekniska problem innebär också, förutom problematik för respondenterna, att det behöver läggas ner mycket tid av den ansvariga personen för att åtgärda problemen som har uppstått. Ytterligare behöver det också läggas ner mycket tid för att hitta och få tillgång till alla Facebook-grupper och sedan få tillåtelse att dela sin enkät utifrån deras regler. Därmed kan man diskutera om valet

av metod i detta fall faktiskt är tidseffektivt. I jämförelse med att ägna tid till att intervjua grisskötare eller lämna ut en fysisk enkät, är nog metoden ändå gynnsam tidsmässigt.

Utöver det här finns det en annan aspekt med valet av metod som är värt att diskutera och det är dess utformning. Utformningen av frågorna i enkäten var tidskrävande och mycket analys tillkom för att frågorna skulle bli så bra som möjligt. För att data som samlas in från enkäten ska generera tolkningsbara resultat är det viktigt att frågorna inte är svårtolkade, då det möjligtvis skulle kunna leda till att man får fram svar som frågan inte eftersträvade. Det är på så vis också viktigt att de är anpassade efter målgruppen. Hur frågorna ställs är därför av stor vikt för resultatet. Frågornas utformning har stor betydelse för hur de tolkas av respondenterna och det är därav viktigt att de inte går att misstolka samt att frågorna som ställs är utformade på ett sätt som får respondenten att vilja slutföra enkäten (Näher & Krumpal, 2011). Utöver detta behöver också frågorna kunna utgöra tillräcklig mängd av datamaterial för att kunna besvara frågeställningarna i studien.

Vissa frågor var svåra för respondenterna att svara på. Ett exempel på det här är frågan som handlar om hur grisskötare uppfattar att deras hantering påverkar grisarna, där majoriteten av respondenterna instämde helt. En möjlig anledning till varför resultatet blev på det här viset skulle kunna vara hur dessa påståenden var formulerade. Forskning visar på att det finns en vilja hos människor att framställa sig på ett socialt önskvärt sätt (Randall & Fernandes, 1991) och sättet som dessa påståenden var formulerade på kan ha gjort det önskvärt att besvara påståendet mer korrekt och enligt vad man tror att man borde svara. För att förtydliga finns det en möjlighet att grisskötarna upplevde att påståendena uppmanade dem till att instämma helt till påståendet och att det inte var accepterat att inte alls instämma. Utifrån det här är det därför möjligt att denna metod inte var optimal för just den delen av arbetet och kanske hade man fått mer nyanserade svar i en intervju.

5.8 Studiens användbarhet och framtida forskning

Det finns en hög användbarhet av denna studie. Grisskötares attityder och förhållningssätt är ett relativt outforskat område där det saknas mycket forskning. Det har inte tidigare genomförts någon studie inom just det här området hos svenska grisskötare, vilket gör denna studies resultat värdefullt för framtida forskning då det skulle kunna användas som utgångspunkt för nya studier inom området. Utöver detta visar denna studie vad resurser inom yrket bör läggas på för att göra yrket mer långsiktigt hållbart, såsom exempelvis förbättra arbetsvillkoren för att behålla anställda. Denna studie visar således också på vart en stor del av problematiken inom yrket finns, som till exempel att det är en mycket belastande arbetsmiljö,

vilket skulle kunna användas för att förhindra att det blir en fortsatt problematik i framtiden. Resultatet och diskussionen i denna studie visar även hur problematiken inom yrket kan få vidare konsekvenser för produktionen, då det bland annat belyses att ett stressinducerande arbete kan påverka människors beslutsförmåga (Ceballos *et al.*, 2018) vilket skulle kunna innebära att grisskötare använder sämre hanteringsmetoder i stressande situationer. Detta skulle i sin tur kunna användas för att arbeta förebyggande för att förhindra att sämre hanteringsmetoder används, vilket i sin tur skulle kunna gynna grisarnas välfärd och på så vis också gynna ekonomiska aspekter inom produktionen.

Fortsättningsvis visade denna studie på ett resultat där majoriteten av respondenterna arbetade eller hade arbetat inom konventionell grisproduktion. Därför skulle det resultat som har kommit fram av denna studie kunna vara mer inriktad på konventionella grisskötare och skulle på så vis kunna representera situationen inom konventionell produktion. Utifrån detta hade det kunnat vara intressant att undersöka om grisskötares attityder skiljer sig åt om man jämför mellan grisskötare inom olika produktionsformer. Detta hade varit intressant utifrån att ekologisk produktion har fler regler som behöver följas för att produktionen ska få klassas som ekologisk i jämförelse med konventionell, däribland att de behöver ha tillgång till utevistelse genom en rastgård i anslutning till grisstallet (Jordbruksverket, 2023). Vad det gäller KRAV-certifierade grisar så har denna produktionsform ett privat regelverk som de förhåller sig till utöver den svenska djurskyddslagstiftningen (KRAV, 2023). Till exempel framkommer det av punkt 5.4.3.1 av KRAV:s privata regelverk att grisarna ska hållas på huvudsakligen bevuxen mark större delen av dygnet, under en sammanhängande period om minst fyra månader under betesperioden (KRAV, 2024). En utomhusvistelse bör därmed rimligtvis innebära att det exempelvis behövs mer omfattande parasitkontroll, vilket är en del i arbetet som skulle kunna påverka grisskötares arbetssituation och på så vis deras attityder. Enligt en studie av Day *et al.* (2003) visade deras resultat att grisskötare inom ekologisk produktion i England ansåg utomhusvistelsen som ansträngande, utifrån aspekter såsom smittskydd för grisarna. Utifrån dessa aspekter hade det därför varit av stort intresse att undersöka om dessa skillnader i djurhållning spelar en betydande roll för grisskötarnas attityder och förhållningssätt gentemot grisarna. Om det faktiskt gör det skulle det kunna ha en betydande roll för det framtida arbetet inom de olika produktionsformerna och dess hållbarhet.

Vidare hade det också varit av intresse att undersöka om de olika produktionssystemen påverkar grisskötares attityder och förhållningssätt. I denna studie ställdes det inte någon fråga gällande vad för typ av produktionssystem som grissköterna arbetade inom, vilket innebär att resultatet inte kan visa på om det finns någon skillnad mellan dem. Utifrån många aspekter kan arbetsuppgifterna se liknande ut mellan de olika produktionssystemen, såsom att det behöver skrapas

och ge tillsyn i slaktsvinsproduktion samt smågrisproduktion (Tallet & Brajon, 2024). Däremot finns det hanteringar som skiljer sig åt, däribland att grisskötare inom slaktsvinsproduktion till exempel inte ska avgöra om suggor är i brunst eller inseminera (Pedersen *et al.*, 2003). Dessa skillnader i arbetsuppgifter skulle kunna innebära att grisskötare inom de olika produktionssystemen har olika attityder gentemot djuren, då vissa arbetsuppgifter skulle kunna klassas som tyngre än andra och på så vis generera i skillnader i attityder.

Utöver detta skulle framtida forskning med fördel också kunna undersöka huruvida besättningsstorleken spelar någon betydande roll för grisskötarnas attityder. Rent logiskt bör en mindre besättning resultera i att grisskötarna har ett mindre krävande jobb hanteringsmässigt, vilket skulle kunna resultera i att de har en bättre attityd gentemot grisarna på grund av lägre arbetsbelastning. Däremot har tidigare forskning visat att varken storlek på besättning eller hur pass intensiv produktionen är har någon markant påverkan på grisskötares attityder gentemot djuren (Hemsworth *et al.*, 1989). Men eftersom denna studie är relativt daterad och djurproduktionen inte har slutat intensifierats samt att det har implementerats mycket nya tekniker bör denna del med fördel undersökas på nytt.

Förslag på frågeställningar till framtida studier är därav:

- Har produktionsformen en påverkan på grisskötares förhållningssätt och attityder gentemot grisar?
- Påverkar produktionssystemet grisskötares förhållningssätt och attityder till grisar?
- Finns det någon skillnad i attityder och förhållningssätt gentemot grisar utifrån olika besättningsstorlekar?

5.9 Studien i förhållande till hållbarhet samt samhällsaspekter.

Likt i Tallet & Brajon (2024) visar denna studie att människa-djur relationer, grisskötares attityder och förhållningssätt samt grisars välfärd hör ihop. Genom att grisskötare med positiva attityder mot djuren arbetar inom yrket ökar sannolikheten för att det sker positiva interaktioner mellan de båda parterna, som i sin tur bidrar till en förbättrad djurvälfärd för grisarna (Pol *et al.*, 2021). Människor har under en lång period haft stort intresse för djurvälfärd och detta intresse har utvecklats alltmer (Sandøe & Christensen, 2024). I och med att vi blir allt fler människor på jorden krävs dock en större djurproduktion för att alla animalieprodukter som efterfrågas ska kunna produceras, vilket kan innebära att aspekter som djurvälfärd inte graderas som en av de högsta prioriteringarna (Hötzel *et al.*, 2024). I dagsläget är det däremot väldigt många i västvärlden som är måna om att djuren som ska ätas

har levt ett gott liv och att köttet som de äter inte har hanterats på ett dåligt vis (Sandøe & Christensen, 2024). Forskning har även visat på att flertalet länder är villiga att betala mer för kött som har haft god välfärd under sitt liv (Denver *et al.*, 2022). Denna studie spelar därför en viktig roll utifrån samhällsaspekter. Detta beror på att den redogör för att grisar mår bättre ur flera aspekter vid positiv hantering (Tallet *et al.*, 2014), att grisskötare har lättare att utföra sina arbetsuppgifter om grisarna inte är rädda för dem (Hemsworth, 2019) och att grisarna till största sannolikhet då också har en bättre välfärd för att sämre hanteringsmetoder inte behövs (Tallet & Brajon, 2024).

Utöver det här finns det en social hållbarhet med denna studie då den visar på hur grisskötare förhåller sig till yrket. Resultatet av en fritextfråga visar exempelvis att majoriteten av grisskötarna i denna studie valde att sluta inom yrket då det var mentalt och fysiskt ansträngande. En annan fritextfråga visar även på problematik inom arbetsmiljön med ensamarbete, tunga lyft och mycket damm. Dessa frågor tyder på att yrket för dessa grisskötare inte är långsiktigt hållbart, då det bland annat genererar sämre hälsa. Studiens resultat har även visat på att den vanligaste arbetserfarenheten inom yrket var på max 5 år, innebärande att majoriteten av de som svarade på denna enkät hade slutat inom yrket och jobbat högst 5 år. Därmed skulle man kunna visa på att arbetssituationen inte är hållbar. Det är tydligt utifrån resultatet att yrket inte är ett långvarigt sådant och att många väljer att sluta på grund av faktorer gällande arbetsmiljön. Att ta dessa aspekter i beaktande skulle därmed kunna förbättra yrket och leda till att fler väljer att stanna, vilket i sin tur skulle kunna resultera i en ekonomisk hållbarhet.

Om fler grisskötare väljer att stanna inom yrket skulle det exempelvis kunna innebära att det inte behövs rekrytera ny personal lika ofta. Detta ses som ekonomiskt hållbart då det skulle kunna innebära en besparing av de resurser som kan behövas vid upplärning, såsom extrapersonal för vägledning. Vidare skulle det också ses som positivt med att det blir en större erfarenhet utifrån att det lär bli en större kunskap inom arbetsgruppen, som i sin tur skulle kunna resultera i att det dagliga arbetet blir effektivare. För att grisproduktionen ska bli hållbar bör dock grisskötares förslag på förbättringar tas i beaktande. Om detta görs och de till exempel skulle ges mer tid i det dagliga arbetet eller ges möjligheten att få extra hjälp finns det en möjlighet att arbetsmiljön blir bättre, de stannar kvar inom yrket samt att det troligtvis skulle bli färre sjukskrivningar.

Detta relaterar också till en ekologisk hållbarhet. En hållbar djurproduktion är svår att uppnå utan att djurvälfärd tas i beaktande. Grisar med god djurvälfärd är sedan tidigare diskuterat i denna studie ett underliggande krav för att de ska vara gynnsamma att ha i produktionen (Kauppinen *et al.*, 2012). Men för att djuren ska ha en god djurvälfärd behöver grisskötares arbetsmiljö hanteras, då det är en aspekt

som kan påverka hur de förhåller sig till grisar och därmed väljer att hantera dem (Ceballos *et al.*, 2018). Alla dessa aspekter hänger därmed ihop. Lyckliga grisskötare kan ha större sannolikhet att stanna kvar på jobbet. Genom att stanna kvar på jobbet och ha bättre arbetsförhållanden finns det en möjlighet för god arbetstillfredsställelse som i sin tur kan innebära att de blir motiverade av sitt arbete (Hemsworth, 2007). Detta kan sedan resultera i positiva interaktioner med grisarna, bättre tillsyn och bättre undersökning av välfärdsaspekter hos djuren (Coleman *et al.*, 1998). Genom det här får grisarna en bättre välfärd och har möjlighet att nå mer gynnsamma produktionsvärden (Kauppinen *et al.*, 2012).

6. Slutsats

Utifrån studiens omfattning och antalet respondenter är det svårt att visa på konkreta slutsatser av denna studie. Däremot skulle studiens resultat kunna tyda på att grisskötare har en positiv inställning till grisar. Studiens resultat skulle också kunna tyda på att de anser att deras hanteringsmetoder påverkar grisarna samt att arbetsmiljön spelar en viktig roll för att lyckas uppnå goda människa-djur relationer i dagens grisproduktion. Resultatet från studien visar dock att grisskötares arbetsmiljö inte är långsiktigt hållbar och att den rådande tidsbristen som finns inom yrket försämrar möjligheten för att uppnå goda människa-djur relationer. Grisskötares förslag på förbättringar inom yrket bör därmed tas i beaktande för att kunna uppnå en hållbar grisproduktion.

Populärvetenskaplig sammanfattning

I dagens grisproduktion sker det mycket kontakt mellan djuren och grisskötarna som ansvarar för deras hantering. All typ av hantering som grisskötarna utför relaterat till grisarna resulterar många gånger i att det blir en interaktion mellan gris och grisskötare. Exempelvis är det en daglig uppgift inom yrket som grisskötare att gå in och skrapa hos djuren så att de har rena ytor att röra sig på. Under tiden som grisskötare utför den här uppgiften inne hos grisarna sker det interaktioner mellan gris och grisskötare. Dessa interaktioner kan i detta fall innebära att grisskötaren klappar på djuren som den passerar eller till exempel visslar för att grisarna ska flytta på sig. Genom dagliga interaktioner mellan dessa parter utvecklas på så vis en så kallad människa-djur relation. Men hur interaktionerna som ligger till grund för hur denna relation blir beror mycket på hur grisskötarens inställning till djuren är, hur deras så kallade attityd gentemot dem är.

Grisskötarens attityder mot grisarna utgör grunden för hur deras beteende blir gentemot dem. På grund av det här är det därför viktigt att förstå vad det är för något som motiverar grisskötare att välja ett visst beteende när de ska interagera med grisar. Inom dagens grisproduktion finns det många tillfällen där människor och djur interagerar och varje interaktion kan ha en stark påverkan på grisarna. Om grisskötaren exempelvis skulle välja att skrika på grisarna eller utföra hårda slag mot dem skulle detta klassas som en dålig interaktion. Interaktioner som dessa skulle därför kunna resultera i en ökad risk för att grisarna utvecklar en rädsla för människor och det finns även forskning som visar på att dåliga interaktioner som dessa leder till minskad välfärd, hälsa och produktivitet för djuren. Därför är det viktigt att hanteringsmetoden som grisskötarna väljer att använda sig av när de interagerar med grisar inte ses som negativ utifrån grisarnas synpunkt.

Människa-djur relationer har utöver en stor betydelse för grisarnas välmående också en stor betydelse för grisskötarna. Anledningen till det här är att interaktionerna som ligger till grund för relationen påverkar grisarnas beteende och på så vis också hur lätta de blir att hantera. Till exempel förknippas ofta grisars rädsla för människor med det faktum att hanteringen av djuren blir svårare för grisskötarna, eftersom de kommer vilja undvika mänsklig kontakt. Därför är kunskap om hur dessa relationer mellan människa och djur fungerar viktigt för att kunna förstå och påverka relationerna, men också utifrån att kunna förbättra förståelsen av

förhållandet mellan grisskötarnas attityder, beteenden och andra faktorer, såsom påverkan från arbetsmiljön.

Syftet med denna studie var därför att undersöka hur grisskötarnas attityder gentemot grisar såg ut, beskriva hur grisarna kan påverkas av detta och undersöka hur grisskötarnas arbetsförhållanden påverkar. Studiens data samlades in genom en enkät som delades online på Facebook, mailades via en sändlista till studenter inom VH-fakulteten på Sveriges lantbruksuniversitet och publicerades i ett nyhetsbrev på Gård- och djurhälsan. Trots att antalet respondenter i enkäten inte blev allt för stort indikerar ändå resultatet från enkäten på att grisskötarnas attityder gentemot grisarna är positiva. Resultatet visar också på att grisskötarna anser att sättet som de väljer att hantera djuren påverkar grisarnas välfärd samt att arbetsmiljön spelar en viktig roll för att lyckas uppnå goda relationer mellan människa och djur i dagens grisproduktion. För att kunna uppnå positiva relationer mellan grisskötare och djur bör därför förbättringar av grisskötarnas arbetsmiljö genomföras.

Tack

Jag vill börja med att tacka min handledare Maria Andersson för en helt fantastisk handledning och stöttning genom hela arbetets gång. Sedan skulle jag vilja tacka Lina Hidås på Gård- och Djurhälsan för att jag fick möjlighet att dela min enkät i deras nyhetsbrev. Slutligen skulle jag även vilja tacka min pojkvän Samuel Zander för att han alltid tror på mig och all stöttning han har bidragit med under arbetets gång.

Referenser

- Beattie, V. E., O'Connell, N. E. & Moss, B. W. 2000. Influence of environmental enrichment on the behaviour, performance and meat quality of domestic pigs. *Livestock Production Science*. 65(1-2), 71-79.
- Boivin, X., Lensink, J., Tallet, C. & Veissier, I. 2003. Stockmanship and Farm Animal Welfare. *Animal Welfare*. 12(4), 479 - 492.
- Brajon, S., Laforest, J., Bergeron, R., Tallet, C., Hötzel, M. & Devillers, N. 2015. Persistency of the piglet's reactivity to the handler following a previous positive or negative experience. *Applied Animal Behaviour Science*. 162, 9-19.
- Ceballos, M. C., Sant'Anna, A. C., Boivin, X., de Oliveira Costa, F., de L. Carval, M. V. & Paranhos da Costa, M. J. R. 2018. Impact of good practices of handling training on beef cattle welfare and stockpeople attitudes and behaviors. *Livestock Science*. 216, 24-31.
- Coetzee, S. K. & Klopper, H. C. 2010. Compassion fatigue within nursing practice: A concept analysis. *Nursing & Health Sciences*. 12(2), 235-243.
- Coleman, G. J., Hemsworth, P. H. & Hay, M. 1998. Predicting stockperson behaviour towards pigs from attitudinal and job-related variables and empathy. *Applied Animal Behaviour Science*. 58(1-2), 63-75.
- Day, J. E. L., Kelly, H., Martins, A. & Edwards, S. A. 2003. Towards a Baseline Assessment of Organic Pig Welfare. *Animal Welfare*. 12, 637-641.
- Denver, S., Christensen, T., Nordström, J., Lund, T. B. & Sandøe, P. 2022. Is there a potential international market for Danish welfare pork? – A consumer survey from Denmark, Sweden, and Germany. *Meat Science*. 183, 108616.
<https://doi.org/10.1016/j.meatsci.2021.108616>
- D'Souza, D. N., Dunshea, F. R., Warner, R. D. & Leury, B. J. 1998. The Effect Of Handling Pre-Slaughter And Carcass Processing Rate Post-Slaughter On Pork Quality. *Meat Science*. 50(4), 429-437.
- Gonyou, H. W., Hemsworth, P. H. & Barnett, J. L. 1986. Effects of frequent interactions with humans on growing pigs. *Applied Animal Behaviour Science*. 16(3), 269-278.
- Hemsworth, P. H., Gonyou, H. W. & Dziuk, P. J. 1986. Human communication with pigs: The behavioural response of pigs to specific human signals. *Applied Animal Behaviour Science*. 15(1), 45-54.
- Hemsworth, P. H., Barnett, J. L. & Hansen, C. 1987. The influence of inconsistent handling by humans on the behaviour, growth and corticosteroids of young pigs. *Applied Animal Behaviour Science*. 17(3-4), 245-252.

- Hemsworth, P. H., Barnett, J. L., Coleman, G. J. & Hansen, C. 1989. A study of the relationships between the attitudinal and behavioural profiles of stockpersons and the level of fear of humans and reproductive performance of commercial pigs. *Applied Animal Behaviour Science*. 23(4), 301-314.
- Hemsworth, P. H., Coleman, G. J. & Barnett, J. L. 1994. Improving the attitude and behaviour of stockpersons towards pigs and the consequences on the behaviour and reproductive performance of commercial pigs. *Applied Animal Behaviour Science*. 39(3-4), 349-362.
- Hemsworth, P. H. 2003. Human–animal interactions in livestock production. *Applied Animal Behaviour Science*. 81(3), 185-198.
- Hemsworth, P. H. 2007. Ethical stockmanship. *Australian Veterinary Journal*. 85(5), 194-200.
- Hemsworth, P.H., Coleman, G.J., (2011). *Human-Livestock Interactions: The Stockperson and the Productivity of Intensively Farmed Animals*. 2 uppl., CABI.
- Hemsworth, P.H. (2019). *Behavioural principles of pig handling.. I: Grandin, T(red.) Livestock handling and transport*. CABI. 290-306.
<https://doi.org/10.1079/9781786399151.0290>
- Hötzel, M.J., Albernaz-Gonçalves R. & Olmos, G. (2024). 26 - Farmer attitudes towards pig welfare. I: Camerlink, I & Baxter, E.M. (red.) *Advances in Pig Welfare (Second Edition)*. Woodhead Publishing. 577-591. <https://doi.org/10.1016/B978-0-323-85676-8.00013-4>
- Janczak, A. M., Pedersen, L. J., Rydhmer, L. & Bakken, M. 2003. Relation between early fear- and anxiety-related behaviour and maternal ability in sows. *Applied Animal Behaviour Science*. 82(2), 121-135.
- Jordbruksverket, 2023.
<https://jordbruksverket.se/djur/lantbruksdjur-och-hastar/grisar/ekologiska-grisar-anvand-2024-05-12>
- Kauppinen, T., Vesala, K. M. & Valros, A. 2012. Farmer attitude toward improvement of animal welfare is correlated with piglet production parameters. *Livestock Science*. 143(2-3), 142-150.
- Kling-Eveillard, F., Allain, C., Boivin, X., Courboulay, V., Créach, P., Philibert, A., Ramonet, Y. & Hostiou, N. 2020. Farmers' representations of the effects of precision livestock farming on human-animal relationships. *Livestock Science*. 238, 104057. <https://doi.org/10.1016/j.livsci.2020.104057>
- KRAV, 2023.
<https://www.krav.se/regler/regelpolicy/> använd 2024-05-12
- KRAV, 2024.
<https://regler.krav.se/unit/krav-article/bf83bc31-1f6a-4b1d-b90b-e98a057eaed2> använd 2024-05-12
- Kristensen, H. H., Jones, R. B., Schofield, C. P., White, R. P. & Wathes, C. M. 2001. The use of olfactory and other cues for social recognition by juvenile pigs. *Applied Animal Behaviour Science*. 72(4), 321-333.

- McLeman, M. A., Mendl, M., Jones, R. B., White, R. & Wathes, C. M. 2005. Discrimination of conspecifics by juvenile domestic pigs, *Sus scrofa*. *Animal Behaviour*. 70(2), 451-461.
- McLeman, M. A., Mendl, M. T., Jones, R. B. & Wathes, C. M. 2008. Social discrimination of familiar conspecifics by juvenile pigs, *Sus scrofa*: Development of a non-invasive method to study the transmission of unimodal and bimodal cues between live stimuli. *Applied Animal Behaviour Science*. 115(3-4), 123-137.
- Norton, T., Chen, C., Larsen, M. L. V. & Berckmans, D. 2019. Review: Precision livestock farming: building 'digital representations' to bring the animals closer to the farmer. *Animal*. 13(12), 3009-3017.
- Näher, A. F. & Krumpal, I. 2011. Asking sensitive questions: the impact of forgiving wording and question context on social desirability bias. *Quality & Quantity*. 46, 1601-1616.
- Pedersen, L. J., Damm, B. I. & Kongsted, A. G. 2003. The influence of adverse or gentle handling procedures on sexual behaviour in fearful and confident sows. *Applied Animal Behaviour Science*. 83(4), 277-290.
- Pinillos, R. G., Appleby, M. C., Manteca, X., Scott-Park, F., Smith, C. & Velarde, A. 2016. One Welfare – a platform for improving human and animal welfare. *Veterinary Record*. 179(16), 412-413.
- Pol, F., Kling-Eveillard, F., Champigneulle, F., Fresnay, E., Ducrocq, M. & Courboulay, V. 2021. Human–animal relationship influences husbandry practices, animal welfare and productivity in pig farming. *Animal*. 15(2), 100103.
<https://doi.org/10.1016/j.animal.2020.100103>
- Porcher, J. 2011. The Relationship Between Workers and Animals in the Pork Industry: A Shared Suffering. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*. 24, 3-17.
- Randall, D. M. & Fernandes, M. F. 1991. The social desirability response bias in ethics research. *Journal of Business Ethics*. 10, 805-817.
- Rushen, J., Taylor, A. A. & de Passillé, A. M. 1999. Domestic animals' fear of humans and its effect on their welfare. *Applied Animal Behaviour Science*. 65(3), 285-303.
- Sandøe, P. & Christensen, T. (2024). 22 - How much do people care about pig welfare, and how much will they pay for it? I: Camerlink, I & Baxter, E.M. (red.) *Advances in Pig Welfare (Second Edition)*. Woodhead Publishing. 497-515.
<https://doi.org/10.1016/B978-0-323-85676-8.00006-7>
- Siegford, J.M. (2024). 20 - Precision livestock farming and technology in pig husbandry I: Camerlink, I., Baxter, E.M. (red.) *Advances in Pig Welfare*. Cambridge, MA : Elsevier Ltd.. 449-469. <https://doi.org/10.1016/B978-0-323-85676-8.00015-8>
- Tallet, C., Sy, K., Prunier, A., Nowak, R., Boissy, A. & Boivin, X. 2014. Behavioural and physiological reactions of piglets to gentle tactile interactions vary according to their previous experience with humans. *Livestock Science*. 167, 331-341.
<https://doi.org/10.1016/j.livsci.2014.06.025>
- Tallet, C., Brajob, S. (2024). 18 - Pig-human interactions: Creating a positive perception of humans to ensure pig welfare I: Camerlink, I., Baxter, E.M. (red.) *Advances in*

Pig Welfare. Cambridge, MA : Elsevier Ltd.. 409-428.

<https://doi.org/10.1016/B978-0-323-85676-8.00007-9>

Tanida, H., Miura, A., Tanaka, T. & Yoshimoto, T. 1994. The role of handling in communication between humans and weanling pigs. *Applied Animal Behaviour Science*. 40(3-4), 219-228.

Tanida, H. & Nagano, Y. 1998. The ability of miniature pigs to discriminate between a stranger and their familiar handler. *Applied Animal Behaviour Science*. 56(2-4), 149-159.

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Du hittar en länk till SLU:s publiceringsavtal på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.